3364

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Aan de Raad voor de Zending
der Nederlandse Hervormde Kerk,
Leidse Straatweg 11,
Utrecht.

Hoofdafd. BPIZ/NNG

Nr. 494714/-

Onderwerp

's-Gravenhage, 8 maart 1962.

Situatie zendingsarbeiders en hun gezinnen in Nederlands-Nieuw-Guinea.

De Minister-President, voorzitter van de Ministerraad, heeft Uw brief van 23 januari 1962, betrekking hebbende op de situatie van de zendingsarbeiders en hun gezinnen in Nederlands-Nieuw-Guinea na terugkeer van zijn recente bezoek aan dit gebied, in mijn handen gesteld met verzoek deze aangelegenheid te willen behandelen.

Intussen werd ook Uw brief van 1 maart No.1330, met bijlagen ontvangen, waarin werd medegedeeld, dat de Raad voor de Zending der Nederlandse Hervormde Kerk in zijn vergadering van 15 februari jl. heeft besloten tot het financieel mogelijk maken van vervroegde repatriëring van vrouwen en kinderen van zendingsarbeiders, met afzien voorlopig van publicatie van dit besluit.

Ik wil gaarne voorop stellen, dat de Regering er zich van overtuigd houdt, dat Uw eerstaangehaalde brief uitsluitend is ingegeven door de diepe bezorgdheid van de Raad voor het lot van Nederlands-Nieuw-Guinea en zijn inwoners, gefundeerd in een zendingsarbeid van meer dan honderd jaren en heden ten dage o.a. manifest in de aanwezigheid aldaar van een groot aantal zendingsarbeiders(sters)."

Evenzo meen ik, dat de Regering er aanspraak op kan maken, dat Uwe Raad er ten volle van overtuigd is, dat de Regering - terwijl zij het uiterste doet om een vreedzame en rechtvaardige oplossing gebaseerd op de beginselen vervat in het Handvest van de V.N. van het onderhavige vraagstuk te bewerkstelligen - niet minder bezorgd is over de gang van zaken, nationaal en internationaal, en dat zij, uit hoofde van haar primaire verantwoordelijkheid voor de levens en eigendommen van de inwoners van het gebiedsdeel, Nederlandse onderdanen zowel als vreemdelingen, naauwlettend de ontwikkelingen ter zake observeert en de nodige beschermingsmaatregelen treft en verder zal blijven treffen, aan de hand van de haar bekende gegevens.

- Het -

Kenmerk: Biza BPIZ/NNG 494714.
© NA, archief Minkol., dossierarchief ministerie van Koloniën en opvolgers 1945-13770
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/18811

Het spreekt vanzelf, dat een absolute en volledige garantie voor veiligheid van lijf en goed nimmer kan worden gegeven en ook niet mag worden gevraagd; niet in Nederlands-Nieuw-Guinea, noch ook in Nederland of waar ook ter wereld. Dit zal zendingsarbeiders(sters) te meer aanspreken, omdat zij bij het volgen van hun bestemming naar min of meer primitieve gebieden welbewust een zeker risico aanvaarden, een risico overigens, dat niet andere is dan van anderen, die op eenzame posten hun plicht vervullen ten behoeve van land en volk van Nederlands-Nieuw-Guinea.

U stelt dan in Uw brief, op grond van Uw kennis van land en volk van Indonesië, overtuigd te zijn "dat t. het een fatale miskenning zou zijn van President Soekarno's verklaring van 19 december j.l., haar slechts te classificeren als een nieuw middel om Nederland onder druk te zetten. Er is, zo gaat de brief verder, geen enkel doorslaggevend argument om te betwijfelen, dat Indonesië het ernstige voornemen heeft zijn plan zo nodig met wapengeweld door te zetten.

U moogt, meen ik, van de Regering verwachten, dat zij bij een appreciatie van bepaalde mogelijkheden en gebeurlijkheden ook rekening houdt met een eventueel uiterste, dat zou kunnen gebeuren en dat zij daarvoor niet de ogen sluit.

De Regering echter beschikt in deze kwestie over inlichtingen en gegevens, waarover naar ondergetekende meent Uw Raad en andere Nederlandse burgers in het algemeen niet beschikken, zodat haar besluiten tegen deze achtergrond worden genomen en de Uwe slechts kunnen berusten op onvolledige gegevens , gissingen en/of voorgezette meningen. Dat dit laatste betreft mag worden gewezen op het sedert jaren bestaande - en ook door de Raad voor de Zending der Nederl. Hervormde Kerk naarbuiten uitgedragen - standpunt, dat het in het weloverwogen belang der Papoea's zou zijn, indien zij zouden worden opgenomen in de Republiek Indonesië.

Mij in het kader van dit schrijven niet willende begeven in een beoordeling - en uiteraard nog minder in een polemiek - of het redelijkerwijs dan wel juist moet worden geacht, dat Uw Raad in deze vorm meent te moeten aangeven wat goed is voor de Papoea, zonder hemzelf daarin te kennen, noch ook of Kerk en Zending zich moeten en mogen begeven op het terrein der politiek. Dit is een zaak ter allereerste beoordeling van de lidmaten van Uw Kerk.

Wel zou ik U erop willen wijzen, dat de Regering enige malen ook openbaar bezwaren heeft gemaakt tegen bepaalde acties van personen en groeperingen, in woord en in geschrift, welke gewild of ongewild tot gevolg hebben of kunnen hebben een bemoeilijking, zo niet een onmogelijk maken van het regeringsstreven om de Papoea te waarborgen het recht op vrije keuze omtrent eigen toekomst en de overige menselijke rechten, overeenkomstig de doelstellingen en beginselen der Verenigde Naties, een en ander in voortduurende overleg met en instemming van de volksvertegenwoordiging.

Op 16 januari jl. zijn vertegenwoordigers van de Raad voor de Zending der Nederlandse Hervormde Kerk, van de Generale Deputaten voor de Zending der Gereformeerde Kerken in Nederland, van de Doopsgezinde Zendingsraad, van het Nederlands Bijbelgenootschap en van de Vereniging voor Gemeenschappelijke Zending van de Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland door mij ontvangen.

Bij die gelegenheid is mij medegedeeld, dat deze lichamen ernstig overwogen om de gezinnen van hun zendingsarbeiders in Nederlands-Nieuw-Guinea wegens de gevaarlijk geachte situatie naar Nederland terug te laten keren, althans allen die dat wensen daartoe financieel in de gelegenheid te stellen.

In verband met de politieke betekenis van zulk een maatregel, de onvermijdelijke repercussies daarvan op andere werkers en bevolkingsgroepen in Nederlands-Nieuw-Guinea en de te verwachten sneeuwbalwerking daarvan, zou zelfs een beperkte evacuatie het karakter kunnen gaan aannemen van het begin van een abandonnement e.q. leiden tot abandonnement. Ik heb daarom op de aanwezige vertegenwoordigers een dringend beroep gedaan niet over te gaan tot de voorgenomen maatregel, zo lang van Overheidswege geen soortgelijke maatregelen zouden zijn getroffen ten aanzien van haar ambtenaren, te meer omdat een dergelijke maatregel niet geheim zou kunnen blijven.

Ik voegde daaraan toe, dat de Regering zelf bij een verslechtering van de situatie niet zou aarzelen over te gaan tot gedeeltelijke of algehele evacuatie van vrouwen en kinderen, dat geheime schriftelijke instructies gereed lagen bij militaire en civiele gezagsdrgbbenden en dat ik de Raad voor de Zending der Nederlandse Hervormde Kerk tijdig op de hoogte zou doen brengen.

Ik voegde daaraan toe - en ik herhaal dit nogmaals - dat in deze toch wel een bijzondere verantwoordelijkheid rust op de Kerk en op de Zending. De zendingsarbeiders zouden, meer nog dan de ambtenaren verweven moeten zijn met land en volk. Zij immers betekenen in zekere zin, meer dan wie ook de Christelijke en zedelijke leiders voor de bevolking. Zij zijn in de eerste plaats geroepen de Papoea bij te staan, juist in tijden van nood. Zij zouden zeker niet de eersten, doch veeleer de laatsten moeten zijn om hun gezinnen weg te zenden in een situatie, die zij niet volledig kunnen beoordelen, doch de overheid wel.

Ik heb tenslotte erop gewezen - dit uiteraard geheel voor Uw verantwoordelijkheid latende - dat een dergelijke maatregel, als eerste uitgevoerd door de Zending, n.i. ernstige schade zou kunnen toebrengen aan het werk van de Nederlandse Hervormde Kerk en aan het Christendom in het algemeen.

Dat ook velen Uwer zendingsarbeiders in Nederlands-Nieuw-Guinea niet steeds de opvattingen van Uw Raad volledig delen, heb ik bij mijn jongste bezoek aan het gebiedsdeel kunnen opmaken uit verschillende verontwaardigde reacties op de brief van Dr.Locher dd. 21 december 1961, gericht aan alle zendingsarbeiders van de Nederlandse Hervormde Kerk in Nederlands-Nieuw-Guinea.

Nu, zoals uit Uw schrijven van 1 maart blijkt, door U op 15 februari jl. is besloten vervroegde repatriatie van vrouwen en kinderen financieel mogelijk te maken, rest mij slechts de hoop, dat Uw bedoeling om een en ander uit de publiciteit te houden, effect zal sorteren. Ik meen echter in de gegeven omstandigheden U dringend te mogen verzoeken om, wanneer zulks niet het geval zou zijn - hetgeen ik verwacht - na de publicatie U in het algemeen zoveel mogelijk van commentaar maar buitenste willen onthouden en in elk geval het uiterste te willen doen om aan deze beslissing niet een meer ernstige, paniek- of alarm wekkende interpretatie te geven, dan deze voorzorgsmaatregel werkelijk inhoudt, doch dengevraagd in tegendeel het vrijwillige, als het ware preventieve karakter ervan te willen onderstrepen.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,

[kopie van bewerker]
Onderwerp:
Situatie zendingsarbeiders en hun gezinnen in Nederlands-Nieuw-Guinea.

De Minister-President, voorzitter van de Ministerraad, heeft Uw brief van 23 januari 1962, betrekking hebbende op de situatie van de zendingsarbeiders en hun gezinnen in Nederlands-Nieuw-Guinea na terugkeer van mijn recente bezoek aan dit gebied, in mijn handen gesteld met verzoek deze aangelegenheid te willen behandelen.

Intussen werd ook Uw brief van 1 maart No. 1330, met bijlagen ontvangen waarin werd medegedeeld, dat de Raad voor de Zending der Nederlandse Hervormde Kerk in zijn vergadering van 15 februari jl. heeft besloten tot het financieel mogelijk maken van vervroegde repatriëring van vrouwen en kinderen van zendingarbeiders, met afzien vooralsnog van publicatie van dit besluit.

Ik wil gaarne vooropstellen, dat de Regering er zich van overtuigd houdt, dat eerst aangehaalde brief uitsluitend is ingegeven door de diepe bezorgdheid van de Raad voor het lot van Nederlands Nieuw-Guinea en zijn inwoners, gefundeerd in een zendingsarbeid van meer dan honderd jaren en heden ten dage o.a. manifest in de aanwezigheid aldaar van een groot aantal "zendingsarbeiders(sters)."

Evenzo meen ik, dat de Regering er aanspraak op kan maken, dat Uwe Raad er ten volle van overtuigd is, dat de Regering - terwijl zij het uiterste doet om een vreedzame en rechtvaardige oplossing gebaseerd op de beginselen vervat in het Handvest van de VN van het onderhavige vraagstuk te bewerkstelligen - niet minder bezorgd is over de gang van zaken, nationaal en internationaal, en dat zij, uit hoofde van haar primaire verantwoordelijkheid voor de levens en eigendommen van de inwoners van het gebiedsdeel. Nederlandse onderdanen zowel als vreemdelingen, nauwlettend de ontwikkelingen ter zake observeert en de nodige beschermmaatregelen treft en verder zal blijven treffen, aan de hand van de haar bekende gegevens.

Het spreekt vanzelf, dat een absolute en volledige garantie voor veiligheid van lijf en goed nimmer kan worden gegeven en ook niet mag worden gevraagd; niet in Nederlands-Nieuw-Guinea, noch ook in Nederland of waar ook ter wereld. Dit zal zendingsarbeiders(sters) te meer aanspreken, omdat zij bij het volgen van hun bestemming naar min of meer primitieve gebieden welbewust een zeker risico aanvaarden, een risico overigens, dat niet anders is dan van anderen, die op eenzame posten hun plicht vervullen ten behoeve van land en volk van Nederlands-Nieuw-Guinea.

U stelt dan in Uw brief, op grond van Uw kennis van land en volk van Indonesië, overtuigd te zijn dat het een fatale miskenning zou zijn van President Soekarno's verklaring van 19 december jl. haar slechts te classificeren als een nieuw middel om Nederland onder druk te zetten. Er is, zo gaat de brief verder, geen enkel doorslaggevend argument om te betwijfelen, dat Indonesië het ernstige voornemen heeft zijn plan zo nodig met wapengeweld door te zetten.

U moogt, meen ik, van de Regering verwachten, dat zij bij een appreciatie van bepaalde mogelijkheden en gebeurtenissen ook rekening houdt met een eventueel uiterste, dat zou kunnen gebeuren en dat zij daarvoor niet de ogen sluit.

De Regering echter beschikt in deze kwestie over inlichtingen en gegevens, waarover naar ondergetekende meent Uw Raad en andere Nederlandse burgers in het algemeen niet beschikken, zodat haar besluiten tegen deze achtergrond worden genomen en de Uwe slechts kunnen berusten op onvolledige gegevens, gissingen en/of vooropgezette meningen, Wat dit laatste betreft moge worden gewezen op het sedert jaren bestaande - en ook door de Raad voor de Zending der Ned. Hervormde Kerk naar buiten uitgedragen - standpunt, dat het in het weloverwogen belang der Papoea's zou zijn, indien zij zouden worden opgenomen in de Republiek Indonesië.

Mij in het kader van dit schrijven niet willende begeven in een beoordeling - en uiteraard nog minder in een polemiek - of het raadzaam dan wel juist moet worden geacht, dat Uw Raad in deze

vorm meent te moeten aangeven wat goed is voor de Papoea, zonder hemzelf daarin te kennen, noch ook of Kerk en Zending zich moeten en mogen begeven op het terrein der politiek. Dit is een zaak ter allereerste beoordeling van de lidmaten van Uw Kerk.

Wel zou ik U erop willen wijzen, dat de Regering enige malen ook openbaar bezwaren heeft gemaakt tegen bepaalde acties van personen en groeperingen, in woord en in geschrift, welke gewild of ongewild tot gevolg hebben of kunnen hebben een bemoeilijking, zo niet een onmogelijk maken van het regeringsstreven om de Papoea te waarborgen het recht op vrije keuze omtrent hun eigen toekomst en de overige menselijke rechten, overeenkomstig de doelstellingen en beginstelen der Verenigde Naties, een en ander in voortdurende overleg met en instemming van de volksvertegenwoording.

Op 16 januari jl. zijn vertegenwoordigers van de Raad voor de Zending der Nederlandse Hervormde Kerk van de Generale Deputaten voor de Zending der Gereformeerde Kerken in Nederland, van de Doopsgezinde Zendingsraad, van het Nederlandse Bijbelgenootschap en van de Vereniging voor Gemeenschappelijke Zending van de Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland door mij ontvangen.

Bij die gelegenheid is mij medegedeeld, dat deze lichamen ernstig overwogen om de gezinnen van hun zendingsarbeiders in Nederlands-Nieuw-Guinea wegens de gevaarlijk geachte situatie naar Nederland terug te laten keren, althans allen die dat wensen daartoe financieel in de gelegenheid te stellen.

In verband met de politieke betekenis van zulk een maatregel, de onvermijdelijke repercussies daarvan op andere werkers en bevolkingsgroepen in Nederlands Nieuw-Guinea en de te verwachten sneeuwbalwerking daarvan, zou zelfs een beperkte evacuatie het karakter kunnen gaan aannemen van het begin van een abandonnement c.q. leiden tot abandonnement. Ik heb daarom op de aanwezige vertegenwoordigers een dringend beroep gedaan niet over te gaan tot de voorgenomen maatregel, zo lang van Overheidswege geen soortgelijke maatregelen zouden zijn getroffen ten aanzien van haar ambtenaren, te meer omdat een dergelijke maatregel niet geheim zou kunnen blijven.

Ik voegde daaraan toe, dat de Regering zelf bij een verslechtering van de situatie niet zou aarzelen over te gaan tot gedeeltelijke of algehele evacuatie van vrouwen en kinderen, dat geheime schriftelijke instructies gereed lagen bij militairen en civiele gezaghebbenden en dat ik de Raad voor de Zending der Nederlands Hervormde Kerk op de hoogte zou brengen.

Ik voegde daaraan toe - en ik herhaal dit nogmaals - dat in deze toch wel een bijzondere verantwoordelijkheid rust op de Zending. De zendingsarbeiders zouden, meer nog dan de ambtenaren verweven moeten zijn met land en volk. Zij immers betekenen in zekere zin, meer dan wie ook de Christelijke en zedelijke leiders voor de bevolking. Zij zijn in de eerste plaats geroepen de Papoea bij te staan, juist in tijden van nood. Zij zouden zeker niet de eersten, doch veeleer de laatsten moeten zijn om hun gezinnen weg te zenden in een situatie, die zij niet volledig kunnen beoordelen, doch de overheid wel.

Ik heb tenslotte erop gewezen - dit uiteraard geheel voor Uw verantwoordelijkheid latende - dat een dergelijke maatregel als eerste uitgevoerd door de Zending m.i. ernstige schade zou kunnen toebrengen aan het werk van de Nederlandse Hervormde Kerk en aan het Christendom in het algemeen. Nederlands Nieuw-Guinea niet steeds de opvattingen van Uwe Raad volledig delen, heb ik bij mijn jongste bezoek aan het gebiedsdeel kunnen opmaken uit verschillende verontwaardigde reacties op de brief van Dr. Locher d.d 21 december 1961, gericht aan alle zendingsarbeiders van de Nederlands Hervormde Kerk in Nederlands Nieuw-Guinea.

Nu, zoals uit Uw schrijven van 1 maart blijkt, door U op 15 februari jl. is besloten vervroegde repatriatie van vrouwen en kinderen financieel mogelijk te maken, rest mij slechts de hoop, dat Uw bedoeling om een en ander uit de publiciteit te houden, effect zal sorteren. Ik meen echter in de

gegeven omstandigheden U dringend te mogen verzoeken om, wanneer zulks niet het geval zou zijn - hetgeen ik verwacht - na de publicatie U in het algemeen zoveel mogelijk van commentaar naar buiten te willen onthouden en in elk geval het uiterste te willen doen om aan deze beslissing niet een meer ernstige, paniek - of alarm wekkende interpretatie te geven, dan deze voorzorgsmaatregel werkelijk inhoudt, doch desgevraagd in tegendeel het vrijwillige, als het ware preventieve karakter ervan te willen onderstrepen.